

УДК 378.147:61

СТОРИНКИ ІСТОРІЇ СТУДЕНТСЬКОГО НАУКОВОГО ГУРТКА КАФЕДРИ ПАТОЛОГІЧНОЇ ФІЗІОЛОГІЇ

**В. В. Файфура, Ю. І. Бондаренко, С. В. Дзига, Г. С. Сатурська, Н. Я. Потіха,
О. В. Бакалець, В. Є. Пелих, Л. М. Сас, С. М. Чарнош, Н. В. Волотовська**

ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України”

HISTORY OF STUDENTS' SCIENTIFIC CIRCLE OF THE PATHOLOGICAL PHYSIOLOGY DEPARTMENT

**V. V. Faifura, Yu. I. Bondarenko, S. V. Dzyha, H. S. Saturdayska, N. Ya. Potikha,
O. V. Bakalets, V. Ye. Pelykh, L. M. Sas, S. M. Charnosh, N. V. Volotovska**

SHEI “Ternopil State Medical University by I. Ya. Horbachevsky of MPH of Ukraine”

У статті представлено основні віхи діяльності студентського наукового гуртка кафедри патологічної фізіології Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського з часу заснування до сьогодні.

The article shows the major historical features of students' scientific circle of the Pathological Physiology Department of Ternopil State Medical University by I. Ya. Horbachevsky since the founding to the present day.

Вступ. Як відомо, все велике починається з малого. Так і в науці. Вона сприяє удосконаленню професійної підготовки, виявленню найбільш обдарованої молоді. Наукова робота зі студентами здійснюється з метою реалізації їх інтелектуального потенціалу, підвищення творчої ініціативи студентської молоді та для покращення підготовки кадрів нової генерації.

Основна частина. Студентський науковий гурток на кафедрі патологічної фізіології був організований у жовтні 1957 р. [1]. Керували його роботою перший завідувач кафедри доцент Е. Н. Бергер та асистент О. О. Маркова. Першими студентами-гуртківцями, які систематично займалися експериментальною науковою роботою, були І. С. Чекман (перший голова студентського наукового товариства (СНТ) Тернопільського державного медичного інституту), Б. С. Кривохатко, А. С. Чумак, Є. О. Нечай, С. М. Самсонова. За їхньої участі були виконані дослідження на тему: “Дія препарату бджолоїної отрути на прояви деяких алергічних реакцій у тварин” (І. С. Чекман, Є. О. Нечай, Б. С. Кривохатко) і “Зміни чутливості організму тварин до електричного струму при гіпер- і гіпотермії” (С. М. Самсонова, А. С. Чумак). Результати досліджень доповідались на першій загальноінститутській науковій студентській конференції, яка відбулася 15 травня 1958 р. У 1958–1959 роках студенти IV курсу І. С. Чекман, В. С. Кривохатко і А. С. Чумак працювали над експериментальною роботою “Про анемізу-

ючу дію ацетилхоліну”, а студенти III курсу О. М. Кулагін, В. А. Могильов, О. Р. Сіренко, Ю. М. Орнатовський і В. А. Ковтун виконували дослідження на тему “Про деякі експериментальні впливи на резистентність організму до гіпоксії”. Результати їхньої кропіткої праці дали початок основним напрямкам подальших наукових розробок кафедри. Дослідження молодих науковців швидко знайшли визнання за межами рідного інституту. Роботи І. С. Чекмана, Б. С. Кривохатко, Є. О. Нечая і А. С. Чумака “Про анемізуючу дію ацетилхоліну” і “Дію препарату бджолоїної отрути на деякі алергічні реакції у тварин” були відзначені грамотами МВССО УРСР.

5 травня 1960 р. відбулася міжкафедральна студентська наукова конференція, присвячена 115-річчю з дня народження І. І. Мечнікова. Від кафедри з доповіддю на тему “Значення досліджень І. І. Мечнікова для розвитку вчення про запалення” виступив студент А. А. Кодратюк. Серед гуртківців того періоду слід відзначити Ж. П. Пасічник і В. С. Кривохатко. Результати їх досліджень доповідались та були опубліковані в матеріалах конференції студентського наукового товариства в Івано-Франківському медичному інституті. Ця ж робота в 1963 р. була відзначена грамотою МОЗ УРСР у числі кращих на республіканській студентській конференції у Києві.

Крім дослідної роботи, гуртківці ретельно знайомилися з літературою і робили узагальнюючі доповіді

© В. В. Файфура, Ю. І. Бондаренко, С. В. Дзига та ін.

на засіданнях гуртка, на студентських конференціях Тернопільського державного медінституту та інших ВНЗ. Кращі студентські роботи були надіслані для участі в позаінститутських наукових заходах. Робота В. А. Жуковського і Т. В. Онипчук “Влияние острой кровопотери на дыхание и напряжение кислорода в тканях крыс” (керівник – асистент О. О. Маркова) була представлена у доповіді на Всесоюзній студентській конференції у Харкові (1968 р.), де була опублікована, а автори нагороджені дипломом. Робота Я. О. Бадюка була надіслана на Республіканську конференцію, а дві роботи (М. М. Тихоліз і В. Я. Яковлев “Біоструми мозку і серця при гострій асфіксії у щурів” і Л. І. Поганяєва і Л. П. Пшенична “Зміни електрокортикограми при анафілаксії”) були подані на участь у закритому Всесоюзному конкурсі.

Наприкінці 60-х років студентський науковий гурток поповнився новою групою активних молодих людей. Серед них – С. Ю. Фоменко, Л. Г. Блажко, Д. М. Гузенко, Ю. П. Довгалюк, Ю. С. Шугалей та інші. До керівництва студентською наукою долучилися асистенти В. В. Файфура, Ю. І. Бондаренко, В. А. Болярська. Роботу С. Ю. Фоменко і Д. М. Гузенка “Дія карбахоліну на біоструми серця і мозку у щурів з експериментальними порушеннями функції щитовидної залози” (керівник – асистент В. В. Файфура) схвально оцінили на XII студентській конференції ТДМІ (1969 р.), у зв'язку з чим вона була надіслана на XX студентську конференцію Каунаського медичного інституту (1969 р.), де була опублікована і відзначена грамотою МОЗ Латвійської РСР. На XIV конференції ТДМІ (1972 р.) були відзначені грамотами доповіді Л. Г. Блажко (керівник – Ю. І. Бондаренко), В. Л. Гусюк, М. П. Олинець та В. Ю. Іваненко (керівник – В. А. Болярська). Робота Ю. П. Довгалюка і Ю. С. Шугалей (керівник – В. В. Файфура) удостоїлася цінного подарунка і була надіслана на Всесоюзну конференцію в Мінськ.

У 1972-73 н. р. гурток нараховував 24 члени, у 1973-74 н. р. – 50. Сприятливо позначився на діяльності гуртка і популяризації його досягнень той факт, що професор О. О. Маркова понад 10 років курувала наукове товариство інституту. На кафедрі прийшла наступна зміна молодих ентузіастів, з яких найактивніше працювали С. Н. Вадзюк, І. Л. Попович, І. Р. Мисула, В. О. Жоган, В. М. Гандзюк. Ця група студентів представляла кафедральний гурток протягом кількох наступних років на інститутських і позаінститутських конференціях. Робота С. Н. Вадзюка “Особливості функціонування транспорту кисню у тварин з різною стійкістю до гіпоксії” (керівник –

О. О. Маркова) доповідалась на Всесоюзній конференції в Барнаулі, у 1979 р. – на Всесоюзному симпозиумі в Донецьку і на Республіканському конкурсі відмічена дипломом 3-го ступеня.

Науковими напрямками студентських досліджень того періоду були гіпокінезія, гіпоксія, адреналінова міокардіодистрофія, патологія щитоподібної залози. І. Р. Мисула виконав оригінальне дослідження “Вплив тиреокальцитоніну на чутливість серця до ацетилхоліну” (керівник – В. В. Файфура). Гормон тиреокальцитонін був отриманий на кафедрі з щитоподібних залоз щурів. Апробація показала високу гіпокальціємічну активність препарату. Робота була заслухана на XXII студентській конференції ТДМІ 1979 р., на пленарному засіданні XXIV конференції ТДМІ 1981 р. і опублікована в матеріалах 43-ї студентської конференції Тбіліського медичного інституту (1980 р.).

Перша половина 80-х років – це ще період високої активності молодих науковців з широкою географією міжінститутського спілкування. Їх роботи слухали на XXXV студентській конференції Полтавського стоматологічного інституту (1981 р.) – І. Магдзяр (грамота). Республіканській конференції по серцево-судинній системі (Івано-Франківськ, 1981 р.) – Л. М. Пуліковська, О. О. Охрім, XXXIV конференції Каунаського медінституту (листопад 1982 р.) – М. Р. Слижак, регіональній конференції Чернівецького вузівського центру (1982 р.) – М. Р. Слижак, 49-й науковій студентській конференції Харківського медінституту (1983 р.) – І. Магдзяр, Р. Нечай.

Гідно виступили гуртківці на конференціях, що проходилися іноземними мовами: М. Слижак на VIII і IX міжвузівських конференціях (Тернопіль, 1980 і 1982 рр.), І. Борсук, О. Охрім, І. Магдзяр, М. Слижак, І. Душницька – на Республіканській конференції “Фізіологія і патологія серцево-судинної системи” (Тернопіль, 1982 р.).

У 1984–1985 рр. студенти-гуртківці працювали, головним чином, у трьох напрямках: перший – вивчення особливостей перебігу адреналінової міокардіодистрофії у високо- і низькостійких до гіпоксії щурів (Г. М. Немтіна, І. А. Гоцалюк, В. А. Франчук, Л. Я. Душницька, керівник – О. О. Маркова), другий – особливості регуляції серцевої діяльності при патології щитоподібної залози (Р. Є. Нечай, І. І. Магдзяр, керівник – В. В. Файфура) і третій – особливості перебігу стресорного ураження шлунка у щурів (М. Мищанчук, С. І. Прокоп'юк, О. В. Закопняк, керівник – Ю. І. Бондаренко).

Продовжувалася традиція відзначати ювілейні дати в патологічній фізіології теоретичними студентськи-

ми конференціями. У 1984 р. була проведена така конференція з нагоди 110-річчя від заснування першої загальнопатологічної кафедри В. В. Пашутіним. На ній виступили І. Ю. Хижняк, Н. О. Ядук, М. М. Корда і Ю. М. Ковальчук.

Наприкінці 80-х років дещо зменшилася кількість гуртківців, скоротився обсяг експериментальної роботи. Дослідження продовжували лише О. В. Денефіль, А. І. Дацко, Т. В. Мазур. У цей час О. В. Денефіль очолила гурток і ще на довгі роки залишилася вірним і добросовісним його членом, а пізніше і куратором.

У грудні 1994 р. за допомогою студентів-гуртківців на кафедрі відбулася зустріч з викладачами з нагоди 100-річного ювілею від дня народження Д. О. Альперна. Було підготовлено виставку його праць. В. В. Файфура розповів про науковий шлях Данила Овсійовича.

На конференцію 1995 р. було представлено чотири доповіді – О. Бондаренко, О. Баськової, Ю. Фартушної, С. Пальчиковської. У програму конференції 1996 р. було включено п'ять стендових доповідей. Автори їх — О. В. Бондаренко і І. В. Кміта, О. С. Баськова, Р. Т. Гривул і В. І. Пришляк, С. М. Пальчиковська і В. В. Терещук, В. І. Середа і Л. М. Стельмах. Робота В. І. Середи і Л. М. Стельмах посіла друге місце на секції. Активно працювали Л. З. Бельзецька, З. А. Кравчук, П. В. Чижкевич, С. Б. Ничик, В. В. Польовчик.

25 листопада 1996 р. зусиллями колективу кафедри була проведена студентська конференція, присвячена 100-річному ювілею академіка М. М. Сиротиніна. Про його життя, наукову і громадську діяльність розповіли Л. З. Бельзецька, І. В. Кміта, Л. М. Стельмах, П. В. Чижкевич, А. І. Попович.

У 1998 р. яскравою подією в роботі гуртка стала наукова студентська конференція, присвячена 90-й річниці з Дня народження М. Н. Зайка. Члени гуртка і запрошені заслухали доповіді про життєвий і науковий шлях видатного вітчизняного патофізіолога.

У науковому гуртку 1998–1999 рр. працювало 12 студентів. Серед них Л. Галайчук, Л. Бойко, В. Ковальов. Молоді науковці виконували експериментальні дослідження, узгоджені з головним науковим напрямком діяльності кафедри – дослідження холінергічної регуляції серця в умовах кардіодистрофії у тварин різної статі. У 2000 р. студенти патофізіологічного гуртка В. Кіндрацька, Н. Коляда, І. Смирнов, В. Глушок, І. Сівков, І. Коршовський на IV Міжнародному медичному конгресі студентів і молодих учених отримали диплом за кращу доповідь.

Добру традицію займати перші щаблі наукових змагань продовжили їх послідовники. Диплом I ступеня за наукову доповідь “Вплив кастрації та блокади бета-адренорецепторів на холінергічні реакції серця у тварин різної статі при моделюванні міокардіодистрофії” на VII Міжнародному медичному конгресі студентів і молодих учених у 2003 р. отримали А. Кібук, В. Пелих, Г. Хара, В. Холодницька, І. Свистун, Б. Кривокульський, С. Огінський, А. Патола (керівник – М. Р. Хара).

Згідно з Концепцією розвитку Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського (2006 р.) [2] наукова робота студентів-гуртківців на кафедрі патологічної фізіології у 2006–2011 рр. поживилася, лави молодих науковців патофізіологічного гуртка поповнювалися новими та перспективними студентами, серед яких О. Грицуняк, К. Верещагіна, Л. Сметюх, О. Гудима, О. Ружицька, А. Гришук, Ю. Свередюк, М. Сташків, І. Мазур, Ю. Пицюк та інші. Більшість із них були членами студентського наукового товариства, регулярно брали участь у міжнародних медичних конгресах студентів та молодих вчених, конференціях. Ще більшим стимулом до праці стали здобутки студентів-науковців, відзначені дипломами. Зокрема, у 2011 р. Ю. Свередюк була нагороджена дипломом I ступеня за роботу “Вплив статевих гормонів на чутливість холінергів серця гонадектомованих самок” (керівник – асистент В. Є. Пелих).

У цьому огляді згадані прізвища далеко не всіх студентів, які пройшли школу наукової роботи в кафедральному гуртку. Більш повно з їх науковими здобутками можна ознайомитися у списку друкованих праць, складеному кафедрою до 50-річчя створення Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського [3]. Цей список невпинно поповнюється і сьогодні новими ідеями та науковими напрямками, як поповнюються і лави гуртківців. Авторитет патофізіологічного гуртка долучає до своїх членів все нових охочих до наполегливої праці студентів, а працівники кафедри з відданістю передають їм свій багатий досвід і знання.

Висновок. Студентська наука сприяє удосконаленню професійної підготовки майбутніх працівників сфери охорони здоров'я, виявленню найбільш обдарованої молоді, підвищенню її інтелектуального потенціалу, всебічному розвитку творчої ініціативи студентської молоді з метою підготовки кадрів нової генерації.

Література

1. Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського : історія і сучасність / за ред. В. В. Файфури, Я. Я. Боднара, А. Х. Завальнюка. – Тернопіль : ТДМУ, 2007. – 320 с.
2. Концепція розвитку Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського (інтеграція у світовий медичний освітній простір). – Тернопіль : ТДМУ, “Укрмедкнига”, 2006. – 49 с.
3. Файфура В. В. Друкована продукція кафедри патологічної фізіології. 1957–2007 / В. В. Файфура, М. Р. Хара, Ю. І. Бондаренко. – Тернопіль : ТДМУ, Укрмедкнига, 2007. – 82 с.